

Recenzje

GRZEGORZ PEŁCZYŃSKI

Rocznik Teologiczny
LXIV – z. 2/2022
s. 579-583
DOI: 10.36124/rt.2022.20

Witold Benedyktowicz, *Zwiastowanie łaski i wolności. Wybór pism*, Wydawnictwo Kościoła Ewangelicko-Methodystycznego „Pielgrzym Polski”, Warszawa 2021, ss. 591.

Witold Benedyktowicz, *Zwiastowanie łaski i wolności. Wybór pism*, Wydawnictwo Kościoła Ewangelicko-Methodystycznego „Pielgrzym Polski”, Warszawa 2021, pp. 591.

Wybitny pisarz katolicki żydowskiego pochodzenia, Roman Brandstaetter stwierdził: „Gdy po długiej pracy ukończyłeś swoje dzieło, pracę nad nim rozpoczyna nieubłagany czas, który czyni z nim wszystko, cokolwiek zechce. Może je uśmiercić i powtórnie przywrócić do życia, może je pogłębić i spłycić, przydać mu blasku lub przyćmić, odmienić jego sens i wartość”. Słowa te przyszły mi na myśl w związku z wydaniem opasłego tomu, zatytułowanego „Zwiastowanie łaski i wolności”, na który złożyły się prace napisane przez Witolda Benedyktowicza, znanego teologa i duchownego metodystycznego, publikowane od 1945 roku aż po 1997, w którym on zmarł. Ale, jak widać, jego dokonania nie zostały zapomniane, skoro ćwierć wieku po jego zgonie znaczną ich część zebrano w osobnej książce. Pewnie nieprzypadkowo w roku 2021 Wydawnictwo Kościoła Ewangelicko-Methodystycznego „Pielgrzym Polski” zdecydowało się na jej publikację, gdyż w tymże roku Kościół ten obchodził swój setny jubileusz, a niejeden tekst Benedyktowicza dotyczy jego historii. Jednakże wydaje się mi się, iż „Zwiastowanie łaski

i wolności” nie jest tylko elementem obchodów rocznicowych. Ten „Wybór pism” daje możliwość poznania i rozważenia myśli niezującego już pisarza chrześcijańskiego, rozproszonych po wielu tekstach, często w trudno już dostępnych czasopismach. Niektóre z nich, zwłaszcza te zakorzenione w Biblii, swą aktualność zachowują do dziś. Inne są świadectwem czasów, w których je sformułowano.

Książka została zredagowana przez Zbigniewa Kamińskiego. On też poprzedził ją wstępem i napisał krótki życiorys autora. Poza tym zamieścił jeden z felietonów Benedyktowicza, na temat czytelnictwa literatury chrześcijańskiej, znakomicie nadający się jako wprowadzenie do ponownej edycji jego pism. Stwierdza w nim: „W języku polskim nie mamy takiej literatury zbyt wiele. Nasze osiągnięcia są pod tym względem raczej ubogie. Tym więcej powinniśmy się interesować i cenić to, co posiadamy w tym zakresie. [...] Warto by również sięgnąć do dawniejszych zasobów naszych wydawnictw, przypomnieć je sobie i udostępnić innym” (s. 17). Tak się złożyło, że ten słuszny postulat realizuje omawiana tu książka.

Zanim zajmę się nią bardziej szczegółowo, podam jeszcze kilka informacji biograficznych o autorze zgromadzonych w niej tekstów. Otóż Witold Benedyktowicz urodził się w 1921 roku w Krakowie, w rodzinie ziemiańskiej pochodzącej z Podlasia. W czasie wojny związał się z Kościołem Metodystycznym, a także rozpoczął studia w jego Wyższej Szkole Biblijnej, które kontynuował po wojnie na Wydziale Teologii Ewangelickiej Uniwersytetu Warszawskiego. W 1947 roku kształcił się nadto w Ekumenicznym Instytucie w *Chateau de Bossey* w Szwajcarii. W tym czasie zasilł też szeregi duchowieństwa metodystycznego. W Kościele pełnił różne funkcje, w latach 1969-1983 był jego zwierzchnikiem. Prócz tego uprawiał teologię. W roku 1972 uzyskał tytuł profesora nadzwyczajnego, a w 1980 zwyczajnego. A prowadził badania i wygłaszał wykłady jako pracownik Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie. Trwałym jego dorobkiem naukowym są przede wszystkim trzy dzieła: „Próba irenologii chrześcijańskiej. Doświadczenia praskie”

(1965), „Bracia z Epworth” (1971) i „Co powinniśmy czynić. Zarys ewangelickiej etyki teologicznej” (1975).

Poza wyżej wymienionymi napisał mnóstwo innych, mniejszych prac, które znaleźć teraz można w „Zwiastowaniu łaski i wolności”. Pod względem gatunkowym są to rozmaite teksty: kazania, artykuły naukowe, eseje, felietony. Większość z nich miała swój pierwodruk w metodystycznym miesięczniku „Pielgrzym Polski”, ale niektóre opublikowano w „Jedności”, „Zwiastunie”, „Posłannictwie”, a także w „Roczniku Teologicznym” albo nawet w periodykach katolickich w: „Życiu i Myśli”, „Novum”, „Znaku”, „Za i Przeciw”. W książce ogółem zamieszczono 108 tekstów Benedyktowicza. Redaktor starannie je przeanalizował i dostrzegł ich ukierunkowanie tematyczne i według niego rozmieścił w pięciu oddzielnych częściach.

Część pierwsza, „Kazania na święta i różne okazje”, obejmuje rzeczywiście kazania, które pastor Benedyktowicz wygłaszał z okazji Wielkanocy i Bożego Narodzenia czy Konferencji Dorocznej Kościoła Metodystycznego. Jedna ich partia miała swoją wersję pisaną, którą zamieszczono w „Pielgrzymie Polskim”. Benedyktowicz redagował to pismo w latach 1958-1972 i zapewne niektóre swoje kazania opracowywał tak, aby je później wykorzystać jako materiał do poszczególnych numerów czasopisma. Inne taką wersję zyskiwały, kiedy je spisano z zapisu magnetofonowego.

Z kolei w części drugiej, „Metodyzm. Doktryna. Historia”, znaleźć można teksty dotyczące się nurtu protestantyzmu reprezentowanego przez Benedyktowicza. Poruszają one różne kwestie związane z wiarą oraz z dziejami społeczności metodystycznych. Wśród tych drugich są takie, które opowiadają o początkach metodyzmu, o działalności jego twórcy Jana Wesleya, ale też cenne przyczynki dotyczące dziejów metodyzmu polskiego. Zgromadzono tu też teksty, które, gdy je po raz pierwszy opublikowano, przekazywały wiadomości o czymś, co w światowym bądź polskim metodyzmie było zupełną nowością, dziś natomiast należy to do historii. Na przykład o międzynarodowych konferencjach

metodystycznych czy o wydaniu nowego kancjonału Kościoła Metodystycznego w Polsce.

Następną część, „Teologia. Pisma wybrane”, określam jako naukową. Składa się ona z artykułów zamieszczanych głównie w periodykach naukowych, szczególnie w „Roczniku Teologicznym”. Wyróżniają się w tej części studia poświęcone teologii dialektycznej Karola Bartha, kalwinisty, który przeciwstawił się tendencjom liberalnym w teologii protestanckiej, postulując powrót do ortodoksji, zmianę orientacji z antropocentrycznej na teocentryczną. Profesor Benedyktowicz uważał Bartha za najwybitniejszego teologa XX wieku. W Polsce był chyba najlepszym jego znawcą.

Czwarta część, „Theologica miscellanea”, zawiera również teksty o charakterze teologicznym, lecz raczej nie naukowym. Benedyktowicz ujmował problemy teologiczne nie tylko w postaci poważnych rozpraw naukowych, potrafił z powodzeniem zawrzeć je także w formie felietonowej. Czyta się te krótkie teksty, podziwiając niewątpliwy talent literacki autora.

W ostatniej części książki, „Reformacja”, daje się on poznać jako znawca szesnastowiecznych przemian chrześcijaństwa zachodniego. Raczej nie jest ich badaczem, ale dobrym popularyzatorem wiedzy na ich temat. Zwraca uwagę zwłaszcza na bohaterów Reformacji w Polsce: Andrzeja Frycza-Modrzewskiego, Jana Łaskiego, Mikołaja Reja, oraz w Czechach: Jana Husa i Jana Ámosa Komenský'ego.

Niewątpliwie dobrze się stało, że tak wiele z dorobku Benedyktowicza wyjęto z numerów archiwalnych rozmaitych czasopism i wydano w odrębnym tomie. Zawarte w jego licznych pismach obserwacje, przemyślenia i koncepcje wciąż zmuszają do zastanowienia. Nie mogę nie zauważyć, że jego teologia moralna została dogłębnie omówiona w niedawno wydanej monografii Mariusza Orłowskiego „To powinniśmy zrobić”. A więc, jak się zdaje, napisane przez niego dzieła, przeszły pomyślnie próbę czasu.

Pamiętać jednak trzeba, że bynajmniej nie dlatego trudził się on nad nimi. Był bowiem świadom, że literatura chrześcijańska, którą sam również tworzył, może spełniać jedynie funkcję służebną wobec objawienia zapisanego na kartach Biblii. „Musimy pamiętać – pisał – że doskonałego świadectwa objawienia nie da żaden, choćby najzdolniejszy pisarz chrześcijański, bo takie świadectwo zostało już dane w Biblii. Doskonałości Pisma Świętego ani nikt nie przewyższy, ani nikt jej nie dorówna. [...] Bo te utwory wobec ksiąg świętych pozostają w takim stosunku, jak obraz artysty do natury, a różnej wartości bywają obrazy i różnego talentu malarze”. A dalej: „Literatura chrześcijańska winna być dokumentem tego, jak człowiek rozumie naukę Chrystusa, jak przeżywa prawdy wieczne, jak dąży i jak błądzi w drodze do naśladowania Mistrza. Czytelnik chrześcijański pod każdym dziełem teologicznym powinien dopisać własnoręcznie taką sentencję: «takie są myśli tego autora, takie są jego tłumaczenia, oparte zapewne na dobrej wierze i solidnej wiedzy, dzieło to może być pomocą, ale za żadną cenę źródłem wiary». Źródłem tym bowiem jest jedynie i wyłącznie objawienie zapisane w księgach Starego i Nowego Testamentu”.

CHRZEŚCIJAŃSKA AKADEMIA TEOLOGICZNA
w WARSZAWIE

Rok LXIV

Zeszyt 2

ROCZNIK TEOLOGICZNY

WARSZAWA 2022

REDAGUJE KOLEGIUM

dr hab. Jakub Sławik, prof. ChAT – redaktor naczelny

dr hab. Jerzy Ostapczuk, prof. ChAT – zastępca redaktora naczelnego

prof. dr hab. Tadeusz J. Zieliński

dr hab. Borys Przedpełski, prof. ChAT

dr hab. Jerzy Sojka, prof. ChAT – sekretarz redakcji

MIĘDZYNARODOWA RADA NAUKOWA

JE metropolita prof. dr hab. Sawa (Michał Hrycuniak), ChAT

bp prof. dr hab. Wiktor Wysoczański, ChAT

abp prof. dr hab. Jerzy Pańkowski, ChAT

bp prof. ucz. dr hab. Marcin Hintz, ChAT

prof. dr hab. Atanolij Aleksiejew, Państwowy Uniwersytet w Petersburgu

prof. dr Marcello Garzaniti, Uniwersytet we Florencji

prof. dr hab. Michael Meyer-Blanck, Uniwersytet w Bonn

prof. dr hab. Antoni Mironowicz, Uniwersytet w Białymstoku

prof. dr hab. Wiesław Przyczyna, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

prof. dr hab. Eugeniusz Sakowicz, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego
w Warszawie

prof. dr hab. Tadeusz Stegner, Uniwersytet Gdański

prof. dr Urs von Arx, Uniwersytet w Bernie

prof. dr hab. Piotr Wilczek, Uniwersytet Warszawski

Redakcja językowa – Kalina Wojciechowska

Skład komputerowy – Jerzy Sojka

W związku z wprowadzaniem równoległej publikacji czasopisma w wersji papierowej i elektronicznej Redakcja „Rocznika Teologicznego” informuje, iż wersją pierwotną jest wersja papierowa.

BWHEBB, BWHEBL, BWTRANSH [Hebrew]; BWGRKL, BWGRKN, and BWGRKI [Greek]

PostScript® Type 1 and TrueType fonts Copyright ©1994-2013 BibleWorks, LLC.

All rights reserved. These Biblical Greek and Hebrew fonts are used with permission and are from BibleWorks (www.bibleworks.com)

ISSN 0239-2550

Wydano nakładem

Wydawnictwa Naukowego ChAT

ul. Broniewskiego 48, 01-771 Warszawa, tel. +48 22 635-68-55

Objętość ark. wyd.: 18,5. Nakład: 100 egz.

Druk: druk-24h.com.pl

ul. Zwycięstwa 10, 15-703 Białystok

SPIS TREŚCI

ARTYKUŁY

- JERZY OSTARCZUK, *Рукописное Евангелие-тетр РГБ собр. Е. Е. Егорова (ф. № 98) № 139 и его старопечатный оригинал. Исследование месяцесловных памятей* 373
- BARBARA DZIERŻANOWSKA, *Polsko-ruska pieśń z XVIII w. o świętym Wasylim* 397
- LESZEK JAŃCZUK, *Próba rozłamu w Zjednoczonym Kościele Ewangelicznym w 1956 roku* 419
- MAREK ŁAWRESZUK, *„Święta Ruś” w relacji z etnofiletyzmem i ideą imperialną* 443
- ROBERT MIKSA, *Teologiczna wizja. Znaczenie oraz warunki jej formułowania w teologii ewangelikalnej w ujęciu Richarda Lintsa* 465
- PIOTR DRÓŻDŹ, *Teologiczno-antropologiczny wymiar wypoczynku młodzieży na podstawie wybranych aspektów działalności parafii mariawickiej w Cegłowie* 497
- MARCIN HINTZ, *Motywy pokoju i pojednania w teologii Witolda Benedyktowicza* 513

MATERIAŁY

- ZBIGNIEW KAMIŃSKI, *Postać i działalność ks. prof. Witolda Benedyktowicza (1921-1997)* 535
- MICHAŁ KLINGIER, *„Co powinniśmy czynić”. Teologiczna refleksja prawosławnego ucznia nad dziełem Witolda Benedyktowicza* 557
- Adres gratulacyjny Prawosławnego Metropolity Warszawskiego i całej Polski* 565
- MAŁGORZATA PLATAJS, *Wspomnienie Dyrektora Towarzystwa Biblijnego* 567
- EDWARD PUŚLECKI, *Podsumowanie sesji poświęconej ks. prof. Witoldowi Benedyktowiczowi* 571

REVIEWS

<i>Witold Benedyktowicz, Zwiastowanie łaski i wolności. Wybór pism, Wydawnictwo Kościoła Ewangelicko-Methodystycznego „Pielgrzym Polski”, Warszawa 2021, pp. 591 (GRZEGORZ PEŁCZYŃSKI).....</i>	579
Wykaz autorów	585

Contents

ARTICLES

- JERZY OSTAPCZUK, *Early printed original of the manuscript Tetraevangelion RGB E. E. Egorov No 139. Textual Research on the Menologion* 373
- BARBARA DZIERŻANOWSKA, *Polish-Ruthenian song from the 18th century about St. Vasili*..... 397
- LESZEK JAŃCZUK, *Attempted split from the United Evangelical Church in 1956*..... 419
- MAREK ŁAWRESZUK, *“Holy Rus’” in relation to ethno-phileticism and the imperial idea*..... 443
- ROBERT MIKSA, *Theological Vision. Its Importance and Conditions of its Formation in the Evangelical Perspective of Richard Lints* 465
- PIOTR DRÓZDŹ, *Theological and anthropological dimension of youth recreation on the basis of selected activity aspects in the Cegłów Mariavite parish*..... 497
- MARCIN HINTZ, *Themes of peace and reconciliation in the theology of Witold Benedyktowicz*..... 513

MATERIALS

- ZBIGNIEW KAMIŃSKI, *The figure and activity of rev. prof. Witold Benedyktowicz (1921-1997)* 535
- MICHAŁ KLINGIER, *“What should we do”. Theological reflection of an Orthodox student on the work of Witold Benedyktowicz*..... 557
- Congratulatory address of the Orthodox Metropolitan of Warsaw and All Poland*..... 564
- MAŁGORZATA PLATAJS, *Recollections of the Director of the Bible Society*..... 567
- EDWARD PUŚLECKI, *Summary of the session dedicated to rev. prof. Witold Benedyktowicz* 571

RECENZJE

<i>Witold Benedyktowicz, Zwiastowanie łaski i wolności. Wybór pism, Wydawnictwo Kościoła Ewangelicko-Methodystycznego „Pielgrzym Polski”, Warszawa 2021, ss. 591 (GRZEGORZ PEŁCZYŃSKI).....</i>	579
List of authors	585

Wykaz autorów

Jerzy Ostapczuk, j.ostapczuk@chat.edu.pl, Chrześcijańska Akademia Teologiczna w Warszawie, ul. Władysława Broniewskiego 48, 01-771 Warszawa

Barbara Dzierżanowska, barbara.dzierzanowska@uw.edu.pl, Uniwersytet Warszawski, Wydział Polonistyki, Instytut Literatury Polskiej, Zakład Literatury i Kultury Epok Dawnych, ul. Krakowskie Przedmieście 26/28, 00-927 Warszawa

Vladimir Sakharov, vsakharov@student.chat.edu.pl, Chrześcijańska Akademia Teologiczna w Warszawie, ul. Broniewskiego 48, 01-771 Warszawa

Leszek Jańczuk, l.janczuk@wsts.edu.pl, Wyższa Szkoła Teologiczno-Społeczna w Warszawie, ul. Wyborna 20, 03-681 Warszawa

Marek Ławreszuk, m.lawreszuk@uwb.edu.pl, Katedra Teologii Prawosławnej Uniwersytetu w Białymstoku, ul. Ludwika Zamenhofa 15, 15-435 Białystok

Robert Miksa, robertmiksa@gmail.com, Chrześcijańska Akademia Teologiczna w Warszawie, ul. Broniewskiego 48, 01-771 Warszawa

Piotr Drózdź, pdrozd@student.chat.edu.pl, Chrześcijańska Akademia Teologiczna w Warszawie, ul. Broniewskiego 48, 01-771 Warszawa

Marcin Hintz, m.hintz@chat.edu.pl, Chrześcijańska Akademia Teologiczna w Warszawie, ul. Władysława Broniewskiego 48, 01-771 Warszawa